

คู่มือการปฏิบัติงาน

นางภคินันท์ สุวรรณรัตน์

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

ปีงบประมาณ 2565

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสาร “คู่มือปฏิบัติการนิเทศ” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินการนิเทศของ นางภักดิ์นันทน์ สุวรรณรัตน์ ศึกษาานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา ๒๕๖๔ ตามโครงการ “นิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นิเทศปกติ) ปีงบประมาณ ๒๕๖๕” โดยใช้ประเด็นการนิเทศตาม นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช กำหนดไว้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสาร ฉบับนี้ จะสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการนิเทศของศึกษาานิเทศก์ หรือบุคลากรอื่นที่ต้องทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ภักดิ์นันทน์ สุวรรณรัตน์

บทที่ ๑

บทนำ

หลักการและเหตุผล

“ภารกิจหลัก” ของศึกษานิเทศก์คือ การช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ คุณภาพการจัดการเรียนการสอน ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับงานหลายด้านและบุคลากรหลายฝ่าย โดยผู้ นิเทศต้องทำหน้าที่ใน ๔ บทบาทสำคัญบทบาทแรกได้แก่ การเป็นผู้ประสาน (Coordinator) เช่น ประสานงาน ระหว่างหน่วยงานต้นสังกัด กับโรงเรียน ประสานให้ครูแต่ละระดับให้ความช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ประสานชุมชน ผู้ปกครองกับครู เป็นต้น บทบาทที่สอง คือ การเป็นที่ปรึกษา (Consultant) โดย เป็นที่ปรึกษาให้ คำแนะนำแก่ครู และผู้รับการนิเทศทั่วไป บทบาทที่สามคือ การเป็นผู้นำกลุ่ม (Group Leader) คือต้องรู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จและบทบาทที่สี่คือ การเป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ได้แก่ เป็นผู้ประเมินผลหลักสูตร ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ประเมินคุณภาพผู้เรียน ในสมรรถนะต่างๆ เป็นต้น ความสำเร็จของการปฏิบัติการนิเทศการศึกษานั้น ศึกษานิเทศก์ต้องใช้ บทบาททั้ง ๔ นี้เป็นสำคัญแต่จะเลือกใช้บทบาทใดเป็นหลักในการนิเทศนั้นอาจขึ้นอยู่กับเรื่องทีนิเทศ สถานการณ์ ความจำเป็น รวมทั้งความถนัดของผู้นิเทศเองด้วย อย่างไรก็ตามจะต้องมีการปฏิบัติการนิเทศ อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจึงจะทำให้ “ภารกิจหลัก” นี้ประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ของการนิเทศ

๑. เพื่อนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายเร่งรัดพัฒนาคุณภาพ ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช และนโยบายอื่นที่ได้รับมอบหมาย

๒. เพื่อรายงานผลการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบาย ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และนโยบายอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เป้าหมาย

๑. ด้านปริมาณ

๑.๑ นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน ๗๑ แห่ง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ได้ครบทุกโรงเรียน

๑.๒ สถานศึกษาในสังกัดสามารถดำเนินงานตามนโยบายในระดับ “ดี” ขึ้นไป เฉลี่ยไม่น้อย กว่าร้อยละ ๘๐

๒. ด้านคุณภาพ

สถานศึกษาในสังกัดมีการดำเนินงานตามนโยบายได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

ปฏิทินการนิเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครศรีธรรมราช กำหนดให้มีการนิเทศตามโครงการ “การนิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นิเทศปกติ) ซึ่งเป็นการปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครศรีธรรมราช ในความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ ที่มีความต่อเนื่อง ทัวถึง และสม่ำเสมอ ตามนโยบายหรือประเด็นการนิเทศที่สำนักงานเขตพื้นที่กำหนดให้นิเทศอย่างน้อย ภาคเรียนละ ๒ ครั้ง/ โรงเรียน ทั้งนี้ศึกษานิเทศก์อาจนิเทศ มากกว่าที่สำนักงานเขตพื้นที่กำหนดได้หาก สถานศึกษามีความต้องการหรือความจำเป็นให้มีการนิเทศเพิ่มเติม ปฏิทินปฏิบัติการนิเทศสถานศึกษาใน ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการ จัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาานครศรีธรรมราช ได้กำหนดปฏิทินการนิเทศประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ภาคเรียน ที่ ๑ ให้ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติการนิเทศสถานศึกษาในความรับผิดชอบของตน

ปฏิทินนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา “แบบมีส่วนร่วม” ครั้งที่ ๑

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

สหวิทยาเขต	ที่	โรงเรียน	วัน เดือน ปี	เวลา	คณะกรรมการนิเทศ ติดตามฯ
๑. เบญจมา	๑	เบญจมาราชูทิศ	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายณัฐวุฒิ รัตนอรุณ ว่าที่ร้อยตรีสมพร แก้วคง นายเกียรติศักดิ์ บุญรวบ นายธวัช คำนวน นางจิรา ชูช่วย
	๒	เมืองนครศรีธรรมราช	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	สวนกุหลาบวิทยาลัย นครศรีธรรมราช	๒๕ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	ปากพูน	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๕	ขุนทะเลวิทยาคม	๒๕ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
๒. กัลยาณี	๑	กัลยาณีศรีธรรมราช	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายสง่า นาวารัตน์ นายสันติ นาคี นายสมพงษ์ ปานหงส์ ว่าที่ ร.ต.โชคดี เกียรติภาค นายสุบรรณ เกราะแก้ว
	๒	วิทยาศาสตร์จุฬาภรณ์ราชวิทยาลัย	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	โยธินบำรุง	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	ศรีนimitรวิทยา	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๕	ท่านครูญาณวโรภาสอุทิศ	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
๓. พระพรหม – เฉลิมพระเกียรติ	๑	เตรียมอุดมศึกษานาคใต้	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายพิระพงษ์ สองวิหค นายพงศ์สิทธิ์ สิริกาญจน์ นายอรุณ รอดสันติกุล นายพิทักษ์ เขียวทอง นางสาวรัตนันวี ไร่สุข
	๒	พระพรหมพิทยานุสรณ์	๒๐ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	เฉลิมราชประชาอุทิศ	๒๐ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ฯ นครศรีธรรมราช	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๕	ทางพูนวิทยาคาร	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
๔. ร่อนพิบูลย์ - จุฬาภรณ์	๑	ร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒก์	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายประเสริฐ ธานีรัตน์ นายปรีชา ปัญญาณฤพล นายสมศักดิ์ คงแป้น นางสาววิภาดา ขุนทองจันทร์ นางสาวธฤตา ชนะสิทธิ์
	๒	เสาชองวิทยา	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๓	มัธยมศึกษาจุฬาภรณ์	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	ควนเกษสุทธีวิทยา	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๕	ศิริราษฎร์พัฒนา	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๖	ตระพังพิทยาคม	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
๕. หุ้งสง	๑	หุ้งสง	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายนราวุธ สุจิตะพันธ์ นายเฉลิมชัย จิตรสำรวย นางจิราพร อินทรทัศน์ นายกิตติชัย ไชยศรี นายสุบรรณ เกราะแก้ว
	๒	บางขันวิทยา	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	วังหินวิทยาคม	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	ก้างปลาวิทยาคม	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	

สหวิทยาเขต	ที่	โรงเรียน	วัน เดือน ปี	เวลา	คณะกรรมการนิเทศ ติดตามฯ
๖. สตรีทุ่งสง	๑	สตรีทุ่งสง	๓๐ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางสุภาภรณ์ คงคานนท์
	๒	ข้างกลางประชานุกูล	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายวิชัย สุขพันธุ์
	๓	ทุ่งสงสหประชาสรรค์	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายวิชัย ราชธานี
	๔	ทุ่งสงวิทยา	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายไตรรงค์ สาดแนว
	๕	นาบอน	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
๗. ด่านน้ำตาปี	๑	ฉวางรัชดาภิเษก	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	ว่าที่ร้อยตรีอิศรเดช สินภิบาล
	๒	พิปูนสังฆรักษ์ประชาอุทิศ	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	ละอายพิทยานุสรณ์	๒๔ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายสุพจน์ จงจิตร
	๔	นางเอื้อยวิทยา	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายเด่นวัฒน์ สักคุนา
	๕	ประสานราษฎร์บำรุง	๓๐ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายจำเริญศักดิ์ แสงแก้ว นางสุรัชณี อยู่สบาย
๘. ทุ่งใหญ่	๑	ทุ่งใหญ่วิทยาคม	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายเฉลิมพงศ์ ช่วยคุ้ม
	๒	ทุ่งใหญ่เฉลิมราชอนุสรณ์ฯ	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางณภัค อินทร์ปาน
	๓	เสม็ดจวนวิทยาคม	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นางสาวโสภา ไสวศรี
	๔	กรงหย่นวิทยาคาร	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางวารินดา รุ่งห้อง
	๕	ทุ่งสังพิทยาคม	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายวิเชียร ปาณะพงศ์
๙. หัวไทร - เชียรใหญ่	๑	หัวไทรบำรุงราษฎร์	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายศิริ มากสังข์
	๒	นพคุณประชาสรรค์	๒๐ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายปราโมทย์ พรหมนิล
	๓	แหลมราษฎร์บำรุง	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายรัตต์ัญญา ศรีไชย
	๔	เขาพังไกร	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางสาวกรรณิกา จอมทอง
	๕	ทรายขาววิทยา	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๖	เชียรใหญ่	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นางจิรา ชูช่วย
	๗	เชียรใหญ่สามัคคีวิทยา	๒๐ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
๑๐. ชะอวด	๑	ชะอวด	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายอนันท์ม แดงเรือง
	๒	ขอนแก่นประชาสรรค์	๓๐ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางสุวรรณณี เกื้อสังข์
	๓	ชะอวดเคร่งธรรมวิทยา	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นางวิมล หนูชุม
	๔	ชะอวดวิทยาคาร	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายวิชาญ จินพล
	๕	เกาะขันธุ์ประชาภิบาล	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายวิเชียร ปาณะพงศ์
๑๑. ปากพนัง - เชียรใหญ่	๑	ปากพนัง	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายสุภาพ เต็มรัตน์
	๒	สตรีปากพนัง	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางจิราพร รัตน์กุล
	๓	อินทร์ธานีวิทยาคม	๒๑ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายมนี เอียดเสน
	๔	โคกนคณาภรณ์	๒๒ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	นายอรุณรักษ์ จันทร์ศรี
	๕	วิเชียรประชาสรรค์	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นางกัญฉัตร สุวรรณรัตน์

สหวิทยาเขต	ที่	โรงเรียน	วัน เดือน ปี	เวลา	คณะกรรมการนิเทศ ติดตามฯ
	๖	ธัญญาวดีศึกษา	๒๓ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
๑๒. สีชล - ขนอม	๑	สีชลคุณาธารวิทยา	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายประพุดิ วงศ์ชนะ นายสันติกร รักสองหมื่น นายสมเจตน์ ไชยเมือง นายชินทร์ สมทรง นางภักฉัตร สุวรรณรัตน์
	๒	สีชลประชาสรรค์	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๓	ขนอมพิทยาศาสตร์	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๔	เทพราชพิทยาศาสตร์	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๕	ฉลองรัฐราษฎร์อุทิศ	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๖	ห้องเรียนคณาภิบาล	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
๑๓. ท่าศาลา - พรหมคีรี - นบพิตำ	๑	พรหมคีรีพิทยาคม	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	นายสิทธิพร นิลพัฒน์ นายกำพล ทองอยู่ นางสาวนิวรร ผิวกระต้าง นายอรรถพร อักษรนำ นางสาวขวัญจิรา รัตนพงษ์
	๒	ท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๓	บ้านเกาะวิทยา	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๔	โมคลานประชาสรรค์	๒๗ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๕	นบพิตำวิทยา	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	
	๖	คงคาประชารักษ์	๒๘ ธ.ค. ๖๔	๑๓.๓๐-๑๖.๓๐	
	๗	สระแก้วรัตนวิทย์	๒๙ ธ.ค. ๖๔	๐๙.๐๐-๑๒.๐๐	

บทที่ ๓

กระบวนการนิเทศ

แนวทางการนิเทศช่วยเหลือการทำงานของครูในการจัดการเรียนการสอนนั้น ข้าพเจ้านางภักดิ์นันท์ สุวรรณรัตน์ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เน้นให้ใช้กระบวนการทำงานตามศาสตร์พระราชาคือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” บนพื้นฐานความเป็นป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน มีสาระสำคัญ ดังนี้ ประการที่ ๑ การเข้าใจ เป็นก้าวแรกใน การดำเนินการนิเทศ โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของผู้รับ การนิเทศร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน รวมทั้ง กำหนดกิจกรรมการนิเทศ ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจซึ่งกันและกันให้มากที่สุด ประการที่ ๒ การเข้าถึง เป็นก้าวต่อมาในการดำเนินการนิเทศ โดยผู้นิเทศจะต้องเข้าถึงข้อมูลของผู้ที่รับการ นิเทศอย่างแท้จริง เช่น อาจมีการสังเกต กิจกรรมการเรียนการสอนของครูสาธิตหรือให้ตัวอย่างการจัดกิจกรรมให้กับครูรับฟังเหตุผล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ในขณะเดียวกันผู้รับการนิเทศเองก็ต้องทำความเข้าใจถึงความ ต้องการของผู้นิเทศด้วยเช่นกัน เพื่อให้การนิเทศแต่ละครั้งเกิดประโยชน์สูงสุด ประการที่ ๓ การพัฒนา เป็นก้าวที่สามหลังจากที่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจ และเข้าถึงข้อมูลซึ่งกันและกันด้วยการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในขั้นนี้ ผู้นิเทศจะต้องสะท้อนภาพการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของครูและร่วมออกแบบ หรือปรับปรุงสื่อ/ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน จากนั้นอาจกลับมาสังเกต การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกครั้ง หลังจากนั้นก็ร่วมสะท้อนภาพ ชื่นชม และให้ข้อเสนอแนะส่วน ที่ยังไม่สมบูรณ์อีกครั้ง ดังแผนภาพการนิเทศ ดังนี้

บทที่ ๔ รูปแบบการนิเทศ

รูปแบบการนิเทศ กำหนดให้มีการนิเทศตามโครงการ “การนิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นิเทศปกติ) โดยศึกษานิเทศก์สามารถเลือกใช้รูปแบบหรือเทคนิคการนิเทศตามดุลพินิจ ของตนอย่างอิสระ รูปแบบการนิเทศที่ศึกษานิเทศก์นิยมใช้ มีดังนี้

๑. การนิเทศรายบุคคล การแนะนำเป็นรายบุคคล (Individual Conference) การพบปะกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้โอกาสศึกษานิเทศก์ได้ทำงานเป็นรายบุคคลกับครูในเรื่องปัญหา ทางวิชาการของแต่ละคน เป็นวิธีการที่ ทั้งสองคนได้ทำงานร่วมกัน กิจกรรมการนิเทศรายบุคคล ได้แก่ ๑.๑ การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน วิธีการนิเทศการศึกษาวิธีหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ก็คือการไปเยี่ยมชั้นเรียน ในขณะที่ครูกำลังสอน การไปเยี่ยมชั้นเรียนจะทำให้เห็นสภาพที่เป็นจริงตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่ครูประสบอยู่เพื่อ ร่วมมือกับครูหาทางปรับปรุง แก้ไขให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การไปเยี่ยมชั้นเรียนควรจะไป ต่อเมื่อได้สร้างความสัมพันธ์กับครูเป็น อย่างดีแล้วเพราะครูจะได้ไม่มองศึกษานิเทศก์ด้วยความหวาดกลัว ระแวงสงสัย คิดว่าศึกษานิเทศก์จะมาจับผิด การไปเยี่ยมชั้นเรียน หากศึกษานิเทศก์ได้แจ้งวัตถุประสงค์ให้ครู ทราบว่า การมานั้นไม่ใช่มาเพื่อจับผิด หรือเพื่อรายงานการปฏิบัติงานของครูแต่มาเพื่อให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยเหลือครูเป็นพี่เลี้ยงครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน นอกจากนี้ควร เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของการเยี่ยมชั้นเรียนตลอดจนได้แสดงความคิดเห็น และปรึกษาหารือใน รายละเอียดต่าง ๆ สำหรับศึกษานิเทศก์นั้นมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเยี่ยมชั้นเรียนที่ติดตั้งนี้

๑) ศึกษานิเทศก์ควรเข้าไปสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน ไม่ใช่ไปจับผิด ฟังให้ครูยอมรับว่าศึกษานิเทศก์มาเพื่อช่วยเหลือครู

๒) ศึกษานิเทศก์ควรจะไปพร้อมกับครูผู้สอน หรือภายหลังเล็กน้อยก่อนที่ครูจะเริ่มบทเรียน ศึกษานิเทศก์ไม่ควรจะแอบเดินย่อง ๆ เข้าไปหลังชั้นเพื่อสังเกตการสอนของครู

๓) ศึกษานิเทศก์ควรเข้าไปนั่งอยู่ข้างหลังห้องเรียน ซึ่งสามารถมองเห็นชั้นเรียนได้ทั่วถึง นั่งฟังอย่างเงียบ ๆ ด้วยท่าที่เต็มไปด้วยความสนใจและดูจนจบชั่วโมง

๔) ศึกษานิเทศก์ไม่ควรจะเข้าร่วมบทเรียนเป็นอันขาด นอกจากจะได้รับเชิญจากครูและนักเรียนให้เข้าร่วมด้วยเท่านั้น

๕) ศึกษานิเทศก์ควรจะต้องมีบันทึกเกี่ยวกับการสอนของครู ซึ่งจะเป็แนวทางให้คำแนะนำปรึกษา แก่ครูภายหลัง

๖) ศึกษานิเทศก์ควรจะไปเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการสอนมากกว่าหนึ่งครั้งในหนึ่งภาคเรียน เพื่อ

จะ ได้สังเกตดูความเจริญงอกงามของครูในด้านการสอน และดูผลงานการนิเทศของศึกษานิเทศก์เองต่อ ครูผู้สอน หลังจากได้มีการเยี่ยมชั้นเรียนแล้ว ศึกษานิเทศก์ควรจะได้พบปะกับครูเป็นส่วนตัว เพื่อชี้แจง ความคิดเห็นให้ครูฟัง เปิดโอกาสให้ครูชี้แจงเหตุผลในการกระทำของครูแล้วร่วมกันปรึกษาหารือความคิดที่ ดีกว่า ถูกต้องกว่า เหมาะสมกว่า การให้คำปรึกษาแนะนำชี้แจงนั้น ไม่ควรให้เนิ่นนานนัก ควรจะเป็น ภายในวันเดียวกัน หรือถ้า เป็นไปได้ภายหลังจากที่ครูนั้นสอนเสร็จก็จะดียิ่งขึ้น เพราะทั้งสองฝ่ายผ่าน เหตุการณ์นั้นมาใหม่ ๆ

๒. การให้คำปรึกษาแนะนำ/เสนอแนะ (Coaching) ความหมาย การให้คำปรึกษาแนะนำ เป็น การพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ คือการนิเทศแบบเสนอแนะ Coaching Technique (Modern Business : Reports : ๑๙๗๗) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากเทคนิคการนิเทศแบบเสนอแนะ Coaching Technique เป็น วิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญ (Coach) ในลักษณะที่ได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ ผู้ปฏิบัติงานก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ความสามารถที่จะรับผิดชอบ ในหน้าที่สูงขึ้น (เช่น ในกรณีแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศ) หรือเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมากขึ้น ขั้นตอนการ นิเทศแบบโค้ชซึ่ง การนิเทศแบบการให้คำปรึกษาแนะนำ/เสนอแนะ (Coaching) มี ๔ ขั้นตอน เขียนเป็น สัญลักษณ์ คือ CQCD มีรายละเอียด ดังนี้ C - Compliment หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น Coach และผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นสัมพันธภาพที่สร้างความไว้วางใจ ความสบายใจ ยินดี ร่วมใน แนวทางของ Coaching Techniques นับเป็นบทบาทสำคัญของ Coach ที่จะต้องดำเนินการ ดังนั้นควรดำเนินการ ดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลของผู้ที่รับการแนะนำ เช่น จุดเด่น ผลงานเด่น ความชอบ อัจฉริยะ จุดอ่อน จุดที่ ต้อง ปรับปรุง ข้อมูลต่าง ๆ ควรบันทึก ไว้อย่างเป็นระบบมีความเหมาะสม

๒. นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ การชมเชย หรือการสร้าง บรรยากาศ เพื่อการเชื่อมโยงไปสู่ขั้นต่อไป Q - Question หมายถึง การถามเน้นการถามในเชิงขอความคิดเห็นไม่ให้ ผู้ตอบจน มุมหรือเกิดความไม่สบายใจที่จะตอบคำถาม ซึ่งผู้เป็น Coach อาจจะใช้ความเหมาะสมของผู้รับ คำแนะนำและ สภาพปัญหา เช่น

- คุณคิดว่าผมจะช่วยอะไรได้บ้าง
- คุณคิดว่ามีวิธีการอะไรบ้างที่แก้ปัญหานี้
- คุณคิดว่าถ้าใช้วิธีการนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น
- ทุกอย่างจะต้องมีข้อดีและข้อจำกัด คุณคิดว่าวิธีนี้อะไรคือข้อดีอะไรคือข้อจำกัด
- คุณคิดว่าข้อจำกัดนั้น ๆ จะมีทางแก้ไขหรือควรทำอย่างไรหรือ จะหาทางออกอย่างไรในสภาวะ

หรือในสภาพเช่นนี้

- คุณคิดว่าถ้าคุณจะพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น มีอะไรบ้างที่เราควรทำ
- ที่คุณคิดว่า “ไม่ดี, ยังไม่ดีคืออะไรบ้าง” “คุณคิดว่ามีอะไรบ้างที่คุณต้องการเสริม เพิ่มเติม” C - Correct หมายถึง การเสนอแนะแนวทางแก้ไข ในขั้นตอนนี้ผู้เป็น Coach ควรให้ความสำคัญในขั้นตอนที่สืบเนื่องจากขั้น Question นำคำตอบของผู้รับคำแนะนำมาวิเคราะห์และนำเสนอในส่วนที่ยังบกพร่องและสังเคราะห์เป็นแนวทางการปฏิบัติหรือการพัฒนางานในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และในขั้นตอนนี้ควรกำหนดบทบาทในการปฏิบัติแต่ละเรื่องชัดเจน D - Demonstrate หมายถึง การนำข้อเสนอหรือแนวทางที่ตกลงกันไว้ในขั้นตอนของ C - Correct หรือแผนการใช้นวัตกรรม ซึ่งผู้รับคำแนะนำเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้เป็น Coach เป็นผู้แนะนำอย่างใกล้ชิด บางครั้ง Coach อาจต้องสาธิต การนิเทศแบบ Coaching Techniques ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

- ๑) ผู้เป็น Coach ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและเป็นผู้ที่ยอมรับคำแนะนำและยอมรับ
- ๒) มีความเหมาะสมกับการสอนแนะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ใช้ได้กับบุคคลทุกกลุ่ม ทั้งการพัฒนาศึกษานิเทศก์ พัฒนาผู้บริหารและพัฒนาครู

๓. เทคนิคการให้คำปรึกษา เป็นการนิเทศตัวต่อตัวระหว่างศึกษานิเทศก์กับ ครูผู้สอน มี ๓ ลักษณะ ดังนี้

- ๑) การให้คำปรึกษาทางตรง (directive counseling) มีลำดับขั้นตอนการนิเทศ ดังนี้
  - (๑) ขอให้ครูให้ข้อมูลให้กระจ่างที่จำเป็นต้องแก้
  - (๒) ผู้นิเทศสรุปปัญหา - สาเหตุ ครูเห็นด้วยหรือไม่
  - (๓) ผู้นิเทศเสนอวิธีแก้ - ทางเลือกให้พิจารณา
  - (๔) ให้ครูแสดงความคิดเห็น พิจารณาทางเลือก
  - (๕) กำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ชัดเจน
  - (๖) ให้ครูตกลงแนวปฏิบัติ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ
  - (๗) ติดตามประเมินผล
- ๒) การให้คำปรึกษาทางอ้อม (non-directive counseling)
  - (๑) ฟังปัญหาครูอย่างตั้งใจ
  - (๒) ผู้นิเทศพูดทบทวนปัญหาเป็นระยะเมื่อครูพูดจบ
  - (๓) ผู้นิเทศซักถามครูรู้ปัญหาให้ลึก
  - (๔) ให้ครูกิดหาทางแก้ปัญหา กระตุ้นทางเลือกหลายทาง
  - (๕) ครูพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุด
  - (๖) ให้ครูวางแผนดำเนินการแก้ปัญหา กำหนดระยะเวลาดำเนินการและทรัพยากร
  - (๗) ผู้นิเทศทบทวนแผนงานที่ครูวางไว้ สร้างข้อตกลงในการปฏิบัติ
- ๓) การให้คำปรึกษาแบบผสมผสาน เป็นการให้คำปรึกษาลักษณะปัญหาและลักษณะบุคคล

ผสมผสาน ตามสถานการณ์ ผู้นิเทศ รู้จักรับฟัง ช่วยให้ครูสามารถหาแนวทางแก้ปัญหาได้เอง ครูมีความ
ภูมิใจ มั่นใจตนเอง แต่ครูต้องการคำแนะนำ ความรู้ประสบการณ์จากผู้นิเทศ ผู้นิเทศจึงใช้แบบผสมผสาน

๔. การนิเทศรายกลุ่ม ในการนิเทศการศึกษานั้น บางครั้งจำเป็นต้องให้ความรู้แก่ครูครวละหลายๆ
เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ จำนวนผู้นิเทศที่ไม่เพียงพอ หรือความเร่งด่วนของการ
ดำเนินงาน ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงจำเป็นต้องใช้การนิเทศรายกลุ่ม กิจกรรมการนิเทศรายกลุ่มที่ใช้อยู่เสมอ
ได้แก่

๔.๑ การประชุม การอบรม และการอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นนิเทศรายกลุ่มที่ศึกษานิเทศก์ใช้กัน
มากที่สุด มีข้อควรคำนึง ดังนี้

๑) การอบรม ข้อควรคำนึง คือ เตรียมการให้พร้อมตั้งแต่กำหนดการ บุคคลที่เกี่ยวข้อง สถานที่
สิ่งอำนวยความสะดวกสิ่งแวดล้อมระหว่างอบรม สร้างความประทับใจ รักษาเวลา ให้ข้อมูลที่รวดเร็ว
เที่ยงตรง ประเมินผลการอบรม

๒) การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีสิ่งที่ต้องคำนึง คือ

- (๑) เตรียมการให้พร้อมทุกด้าน
- (๒) ชักจูงผู้ร่วมให้สนใจประชุมอย่างต่อเนื่อง
- (๓) กระตุ้นส่งเสริมผู้เข้าร่วมแสดงศักยภาพ
- (๔) ตารางกำหนดการยืดหยุ่นตามสภาพกิจกรรม
- (๕) สร้างบรรยากาศเป็นกันเอง

๔.๒ การประชุมปรึกษากับคณะครู การสนทนาทางวิชาการ การนำการนิเทศเพื่อการพัฒนาไป
ใช้การนิเทศการศึกษา เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่าง
มีคุณภาพและได้ปริมาณที่น่าพอใจ ดังนั้น การเลือกใช้รูปแบบการนิเทศ กระบวนการนิเทศแต่ละครั้งจึงมี
ความสำคัญมาก ศึกษานิเทศก์ทุกคนต้องยึดหลักการนิเทศอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

๑. เลือกวิธีการในระดับเข้าสู่การนิเทศที่ดีที่สุด
๒. นำวิธีการที่เลือกไปใช้
๓. สนับสนุนการพัฒนาของครูในขณะที่เพิ่มทางเลือกและหน้าที่ในการตัดสินใจให้แก่ครู

ทีละน้อย

